

УДК 615.85:78]:316.722

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-42-46>

РУФІНА ДОБРОВОЛЬСЬКА

<https://orcid.org/0000-0002-1414-8861>

rufina.dobrovolska@vspu.edu.ua

Доктор філософії, PhD,

старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького 32, м. Вінниця

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ПРОЄКТУВАННІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначено методологічні підходи підготовки фахівців мистецького спрямування до застосування музичної терапії, які сприятимуть покращенню якості цієї форми терапії та забезпеченню безпеки пацієнтів. На основі аналізу педагогічної літератури та досвіду країн Європи та США, формування та розуміння методології підготовки фахівців мистецького спрямування до музичної терапії може допомогти покращити відповідність підготовки та підвищити рівень їхньої кваліфікації. Це сприятиме популяризації музичної терапії, забезпечивши доступ до неї більшій кількості людей. Дослідження методології підготовки фахівців мистецького спрямування до музичної терапії може допомогти встановити стандарти в цій галузі та забезпечити більш однорідний підхід до їхньої підготовки.

Ключові слова: музична терапія, мистецька підготовка, методологічні підходи, музична психотерапія, музичний терапевт.

RUFINA DOBROVOLSKA

PhD, Senior teacher of the department of vocal and choral training, theory and methods of music education

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,

Ostrozshkoho str. 32, Vinnitsia

METHODOLOGICAL APPROACHES IN DESIGNING THE TRAINING OF ART DIRECTION SPECIALISTS FOR THE APPLICATION OF MUSIC THERAPY IN PROFESSIONAL ACTIVITIES

In its most general form, methodology can be defined as a system of methods, rules, and procedures used to conduct scientific research or develop projects or programs. It describes how the research, development or formation process should be carried out, which includes the definition of principles, ideas and sequence of actions, as well as the appropriate tools and methods that should be used. The methodology can be applied in any field of knowledge where it is necessary to carry out systematic research or development. For example, in science, engineering, programming, management, marketing and other fields. But the methodology is of particular importance in education, where the clarity of the construction of the educational program depends on its effectiveness and ability to achieve the set goals. The use of the methodology provides a more structured approach to research or development of an educational program, which allows to achieve more accurate and reliable results, as well as reduce the time required for the implementation of the project. In addition, the methodology helps to identify the best practices and standards that should be applied in a certain field of knowledge.

The study of methodological approaches to the training of art specialists in music psychotherapy is important for several reasons. First, music is used as a means of psychotherapy to treat various mental and physical ailments such as depression, anxiety, pain, trauma, and others. However, the effective use of music as a means of psychotherapy requires highly skilled artists who have specific training and understanding of how to use music for healing. Therefore, the study of methodological approaches to the training of artistic specialists in music therapy can contribute to improving the quality of this form of therapy and ensuring the safety of patients. Second, understanding the methodology of training art professionals in music therapy can help improve the relevance of training and increase their level of qualification. This can help increase the popularity of music therapy by making it available to more people. Third, a study of the methodology of training art specialists in music therapy can help establish standards in this field and provide a more uniform approach to their training.

Key words: music therapy, artistic training, methodological approaches, music psychotherapy, music therapist.

У найбільш загальному вигляді методологію можна визначити як систему методів, правил та процедур, які використовують для проведення наукових досліджень або розробки проєктів чи програм. Вона описує, як провести дослід, розробку або процес формування, що включає в себе визначення принципів, ідей та послідовності дій, а також відповідних інструментів та методів, що повинні бути використані [1, с. 12].

Методологія може бути застосована в будь-якій галузі знань, де необхідно проводити систематичні дослідження або розробки. Наприклад, у науці, інженерії, програмуванні,

менеджменті, маркетингу та інших сферах. Але особливе значення методологія має саме в освіті, де від чіткості побудови освітньої програми залежить її ефективність та здатність досягати поставлені цілі.

Використання методології забезпечує більш структурований підхід до дослідження або розробки освітньої програми, що дозволяє досягнути більш точних та надійних результатів, а також зменшити час, необхідний для виконання проєкту. Крім того, методологія допомагає визначити кращі практики та стандарти, що мають застосовуватися в певній галузі знань.

Мета статті полягає у визначенні на основі аналізу педагогічної літератури і досвіду країн Європи та США основних методологічних підходів до підготовки фахівців мистецького спрямування до застосування музичної терапії.

Музична терапія є досить розвиненою галуззю в США та Європі, і підготовка музичних терапевтів відрізняється в цих регіонах.

У США музичні терапевти отримують ступінь бакалавра, магістра або доктора філософії в музичній терапії в університетах, які пропонують таку програму. Бакалаврська програма зазвичай займає чотири роки, магістерська – два роки, а докторська програма займає чотири-п'ять років [7]. Під час навчання студенти вивчають теоретичні та практичні аспекти музичної терапії, включаючи основи психології, музичну теорію та техніки музичної терапії для різних популяційних груп, таких як діти з аутизмом, люди з деменцією та інші.

В Європі підготовка музичних терапевтів може відрізнятися залежно від країни, але загалом підготовка музичних терапевтів відбувається на магістерському рівні, який зазвичай триває два роки. Студенти вивчають теорію та практичні навички музичної терапії, а також здійснюють практичну роботу з клієнтами на різних етапах навчання [6]. Навчання може здійснюватися в університетах або у спеціалізованих навчальних закладах, які практикують на музичній терапії. В обох регіонах підготовка музичних терапевтів поєднує багато практичних компонентів, таких як стажування та практикуми.

Підготовка музичних терапевтів в США та Європі має свої відмінності та спільні риси. Нижче наведено загальний огляд основних рис підготовки музичних терапевтів у цих регіонах.

У США програми підготовки музичних терапевтів включають в себе теоретичні та практичні заняття з музики, психології та медицини. Майже всі програми музичної терапії в США вимагають проходження стажування в клінічному середовищі, щоб набути практичних навичок роботи з пацієнтами. У США існує Національна асоціація музичних терапевтів (National Association for Music Therapy), яка забезпечує регулювання та сертифікацію професії музичного терапевта [5].

В Європі програми підготовки музичних терапевтів включають в себе теоретичні та практичні заняття з музики, психології та медицини, але можуть також включати інші дисципліни, такі як танець та театр. У Європі існує Координаційний комітет європейських асоціацій музичної терапії (Coordination Committee of the European Music Therapy Associations), який координує роботу між різними національними асоціаціями музичної терапії. Також функціонує Європейська федерація музичної терапії (European Music Therapy Confederation), яка сприяє розвитку музичної терапії в різних країнах Європи. Більшість програм музичної терапії в Європі вимагає стажування в клінічному середовищі, але тривалість та інтенсивність стажування можуть різнитися залежно від країни [5, с. 28-34].

У багатьох країнах Європи існують національні асоціації музичної терапії, які забезпечують сертифікацію та регулювання професії музичного терапевта в цих країнах.

Загалом, як в США, так і в Європі, підготовка музичних терапевтів включає в себе досить глибоку теоретичну базу та практичну підготовку з метою підготовки кваліфікованих фахівців, які можуть надавати професійну допомогу людям через музику.

У США підготовка музичних терапевтів є відповідальним і серйозним процесом, що має кілька етапів.

Перший етап – отримання бакалаврської освіти: першим кроком у підготовці музичних терапевтів є отримання бакалаврської освіти в музичному коледжі або університеті з акредитованою програмою музичної терапії. Бакалаврська програма музичної терапії має курси з музики, психології, біології, медицини та інших наукових дисциплін, які необхідні для ефективної роботи музичного терапевта.

Другий етап – проходження музичної терапії: після завершення бакалаврату, багато музичних терапевтів проходять практичне навчання в музично-терапевтичних клініках, лікарнях та інших медичних закладах. Це дає студентам можливість набути практичних навичок роботи з пацієнтами з різними психологічними та медичними проблемами.

Третій етап – отримання магістерської освіти: для отримання ліцензії музичного терапевта в США необхідно мати магістерську освіту в музичній терапії. Програми магістерської освіти включають різні спеціалізації, наприклад, дитяча музична терапія, терапія для пацієнтів з депресією, тривожністю, посттравматичним стресом тощо.

Четвертий етап – здійснення практичної роботи: після завершення магістерської програми музичні терапевти здійснюють практичну роботу в клініках, лікарнях та інших медичних закладах. Для отримання ліцензії музичного терапевта необхідно здійснити певну кількість годин практики та пройти екзамени.

П'ятий етап – отримання ліцензії: у США музичні терапевти повинні мати ліцензію для здійснення своєї професійної діяльності. Ліцензія зазвичай видається на рівні штату та вимагає від музичного терапевта виконання певних вимог щодо освіти, практики та екзаменації.

Шостий етап – продовження освіти: музичні терапевти повинні постійно підтримувати свою кваліфікацію та знання з музичної терапії, оскільки ця галузь постійно розвивається та вдосконалюється. Тому, музичні терапевти займаються постійним професійним розвитком, включаючи участь у семінарах, конференціях та інших навчальних заходах [9].

Музичні терапевти в США можуть працювати в різних сферах, таких як освіта, медицина, психіатрія, реабілітація та інші. Вони можуть здійснювати професійну діяльність у госпіталях, лікарнях, спеціальних школах, закладах соціального захисту та інших організаціях. Музичні терапевти в США працюють у команді з іншими медичними та терапевтичними фахівцями, такими як психологи, психіатри, фізіотерапевти та інші. Це дозволяє їм забезпечувати комплексний та інтегрований підхід до лікування своїх клієнтів. Музична терапія в США базується на індивідуальному підході до кожного клієнта. Музичний терапевт працює з кожним клієнтом окремо, розробляє індивідуальний план лікування та використовує різні музичні техніки та інструменти для досягнення терапевтичних цілей. Фахівці цього спрямування в США використовують різні музичні жанри та інструменти для лікування своїх клієнтів. Вони можуть використовувати музику для релаксації, стимулювання, розвитку моторики та інших терапевтичних цілей.

У США музичних терапевтів готують у вищих навчальних закладах, таких як університети, коледжі та інші освітні установи, що мають акредитацію Національної асоціації музичної терапії та Ради з акредитації музичних терапій. Деякі з цих закладів включають: Berklee College of Music (Boston, MA), Lesley University (Cambridge, MA), Temple University (Philadelphia, PA), Indiana University-Purdue University Indianapolis (Indianapolis, IN), The University of Kansas (Lawrence, KS), University of Miami (Coral Gables, FL), Colorado State University (Fort Collins, CO), Molloy College (Rockville Centre, NY), Loyola University New Orleans (New Orleans, LA), Augsburg University (Minneapolis, MN) [3].

Ці заклади пропонують бакалаврські та магістерські програми з музичної терапії, які готують майбутніх фахівців до практичної роботи з клієнтами та до виконання різноманітних завдань у сфері музичної терапії. Багато з цих програм включають практичні заняття та стажування, що дозволяють студентам отримати практичний досвід у музичній терапії під керівництвом досвідчених фахівців. Також національні конференції та семінари пропонують додаткову освіту для музичних терапевтів, що дозволяє їм отримувати додаткові знання та навички для роботи з різними групами клієнтів та в різних сферах діяльності.

Фахівці мистецького спрямування, які мають інтерес до музичної терапії, можуть здобути освіту музичного терапевта, якщо вони мають відповідну підготовку і здатні пройти відповідні екзамени та здобути необхідні сертифікати та ліцензії. Професійні музиканти, які мають відповідну підготовку в музиці, можуть мати перевагу в здобутті освіти музичного терапевта, оскільки вони мають досвід виконання музики та розуміння музичних інструментів та технік гри [2]. Однак вони також повинні мати знання про психологію, науку поведінку, педагогіку та інші аспекти, пов'язані з музичною терапією.

Також існують програми музичної терапії, які призначені спеціально для професійних музикантів. Наприклад, університет Берклі в Бостоні пропонує програму «Музика для суспільних змін», яка надає можливості для професійних музикантів здобути практичні знання та навички, необхідні для роботи в галузі музичної терапії та соціальної роботи [4]. Університет Нью-Йорка також має програму музичної терапії для професійних музикантів, яка дозволяє їм здобути освіту в галузі музичної терапії, щоб застосовувати музику для покращення здоров'я та добробуту своїх пацієнтів [31].

Основні методологічні підходи проєктування освіти музичних терапевтів включають різноманітні теоретичні та практичні компоненти, що допомагають студентам засвоїти необхідні знання, навички та досвід для роботи у сфері музичної терапії [2].

Один з основних методологічних підходів – це *інтегративний підхід*, який поєднує теорію і практику в одній програмі навчання. Цей підхід дозволяє студентам не тільки засвоїти теоретичні знання, але й застосовувати їх у реальних ситуаціях з пацієнтами. Наприклад, програма навчання може включати лекції з психології, музичної терапії, музичної теорії, а також практичні заняття з інструментальної та вокальної майстерності, роботи з групами та індивідуальні заняття з клієнтами.

Інший методологічний підхід – це *дослідницький підхід*. У цьому підході програми навчання розробляють на основі актуальних досліджень у галузі музичної терапії. Це дозволяє студентам

засвоїти не тільки загальні знання про музичну терапію, але й бути в курсі останніх наукових досліджень та нових тенденцій.

Також існує *практичний підхід*, що базується на досвіді практикуючих музичних терапевтів. У цьому підході студенти навчаються на основі досвіду практикуючих фахівців, які діляться своїми знаннями та навичками.

Ще одним методологічним підходом є *рефлексивний підхід*, який базується на активному використанні рефлексії як засобу розвитку музичного терапевта. Цей підхід передбачає, що музичний терапевт повинен постійно оцінювати свої знання та навички, а також використовувати рефлексію для розвитку в процесі своєї практики.

Окрім цього, важливою методологією є *міждисциплінарний підхід*, що передбачає залучення знань та методів з різних галузей науки та мистецтва для формування повноцінної освіти музичного терапевта. Це може включати в себе знання з музики, психології, медицини, соціальної роботи та інших галузей.

Кожен з цих методологічних підходів містить свої переваги та недоліки та заслуговує більш детального аналізу та оцінки ефективності.

Одним із основних організаторів підготовки музикотерапевтів в Європі є Європейська федерація музичної терапії (European Music Therapy Confederation, ЕМТС), яка об'єднує національні організації музичної терапії в різних країнах Європи. Підготовка музикотерапевтів в Європі зазвичай базується на вищій освіті в галузі мистецтва або психології, а також на практичних заняттях з музичної терапії. Курси можуть включати практику з музичної терапії, яка проводиться під наглядом досвідчених музикотерапевтів, а також теоретичні заняття з психології та медицини, спеціальні семінари та тренінги [6].

Основні компетенції музикотерапевта в Європі включають знання музичної теорії та практичні навички, знання та розуміння психологічних та медичних проблем пацієнтів, здатність до співпраці з іншими фахівцями в межах інтегративного підходу, а також дотримання етичних норм. В окремих країнах Європи, наприклад, у Німеччині, може бути обов'язковим отримання ліцензії для практикування музичної терапії. Одним із можливих варіантів отримання ліцензії може бути здобуття вищої освіти з музичної терапії на рівні магістра або доктора наук, а також успішне складання письмового та практичного екзаменів [8, с. 231].

В Європі також існують різні підходи до музичної терапії, які можуть варіюватися залежно від країни та регіону. Наприклад, у Швейцарії використовують в основному рецептивний підхід, тобто пацієнти прослуховують музику, яка спеціально відібрана для їх потреб, а у Франції та Італії більше застосовують імпровізацію та використання музики як засобу виразності та комунікації [6].

У більшості країн Європи музикотерапія може застосовуватись у різних сферах, включаючи психіатрію, неврологію, реабілітацію та педіатрію. Тому, підготовка музикотерапевтів в Європі може бути спрямована на надання фахівцям певних знань та навичок, щоб вони могли працювати в різних контекстах та з різними групами пацієнтів.

Загалом, особливості підготовки музикотерапевтів в Європі можуть різнитися в залежності від країни та регіону, але загальна мета полягає в тому, щоб забезпечити високий рівень кваліфікації фахівців, які можуть застосовувати музичну терапію з використанням інтегративного підходу для поліпшення фізичного та психологічного стану.

Хоча методологічні підходи до підготовки музичних терапевтів в США та країнах ЄС мають деякі спільні риси, є деякі відмінності, які можуть впливати на роботу музичних терапевтів у кожній країні. Нижче наведено деякі з них.

Інтегрований підхід: у програмах підготовки музичних терапевтів у країнах ЄС частіше застосовується інтегрований підхід, який включає в себе елементи різних методологій, таких як герменевтика, креативність та інші.

Використання різних музичних жанрів: у програмах підготовки музичних терапевтів в країнах ЄС більший акцент робиться на використанні різних музичних жанрів, включаючи народну музику, класичну музику, джаз та інші.

Акцент на дослідження власного досвіду: програми підготовки музичних терапевтів у країнах ЄС частіше надають можливість студентам більше досліджувати та рефлексувати щодо свого власного досвіду в музиці та психотерапії.

Акцент на практику: в програмах підготовки музичних терапевтів у США більший акцент робиться на практичних аспектах музичної терапії, включаючи стажування та клінічну практику.

Курси зі спеціалізованою терапією: програми підготовки музичних терапевтів у США частіше мають курси зі спеціалізованою терапією, такими як терапія посттравматичного стресу, залежності від наркотиків та алкоголю, терапія емоційних порушень та інші. У країнах ЄС ці курси можуть бути менш розвинуті.

Різноманітність підходів до психотерапії: у США більше різноманіття підходів до психотерапії, що може відображатись у програмах підготовки музичних терапевтів. У країнах ЄС може бути більший акцент на конкретних методологіях, таких як аналітична психологія або гештальт-терапія.

Різні рівні кваліфікації: у США можуть бути різні рівні кваліфікації для музичних терапевтів, такі як бакалавр, магістр та доктор. У країнах ЄС можуть бути менші відмінності в рівнях кваліфікації.

Різні вимоги до практики: у США можуть бути різні вимоги до того, як музичний терапевт може практикувати, залежно від штату. У країнах ЄС можуть бути менші відмінності.

Отже, хоча підготовка музичних терапевтів у США та країнах ЄС має багато спільних рис, вони мають деякі відмінності, які можуть впливати на роботу музичних терапевтів у кожній країні. Розуміння цих відмінностей може бути корисним для музичних терапевтів, які планують працювати в різних країнах або бажають отримати підготовку в іншій країні.

З глибокого вивчення особливостей реалізації методологічних підходів у підготовці музикантів до музичної терапії в США та Європі можна зробити висновок про важливість адаптації програм підготовки до потреб і вимог конкретних країн та регіонів, з урахуванням їхньої культурної специфіки, соціально-економічного контексту та потреб клієнтів. Також вивчення методологічних підходів може сприяти створенню єдиного стандарту підготовки музичних терапевтів, що дозволить забезпечити високу якість музичної терапії та її ефективність щодо лікування різноманітних патологій та психічних розладів. Таким чином, вивчення методологічних підходів є важливим елементом підготовки музичних терапевтів та розвитку музичної терапії як наукової дисципліни.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Облік і оподаткування». Тернопіль : THEU, 2019. 174 с.
2. American Music Therapy Association. AMTA approved music therapy programs. URL: <https://www.musictherapy.org/careers> (retrieved at 30.04.2023)
3. American Music Therapy Association. AMTA education and clinical training. URL: <https://www.musictherapy.org/about> (retrieved at 30.04.2023).
4. Berklee College of Music. (2022). Music therapy undergraduate program. URL: <https://college.berklee.edu/music-therapy/music-therapy> (retrieved at 30.04.2023)
5. Bunt L., Hoskyns S., Swami S. (Eds.). The handbook of music therapy. Routledge. 2013. p. 384.
6. European Music Therapy Confederation. Education and training. URL: <https://emtc-eu.com/training/> (retrieved at 30.04.2023).
7. Fessenden J.W. Autistic Musicality: History, Theory, and Two Case Studies (Doctoral dissertation, State University of New York at Stony Brook), 2020.
8. Kim S. A. Historical and contemporary perspectives on the development of analytical music therapy training. *Nordic Journal of Music Therapy*. 2021. № 30(3). p. 219-237.
9. World Federation of Music Therapy. (n.d.). Education and training. URL: <https://www.wfmt.info/resources> (30.04.2023).

References

1. Brukhanskyi R. Methodology of scientific research and teaching of accounting disciplines: educational and methodological manual for students of the specialty «Accounting and Taxation». Ternopil: TNEU, 2019. 174 p.
2. American Music Therapy Association. AMTA approved music therapy programs. URL: <https://www.musictherapy.org/careers> (retrieved at 30.04.2023)
3. American Music Therapy Association. AMTA education and clinical training. URL: <https://www.musictherapy.org/about> (retrieved at 30.04.2023).
4. Berklee College of Music. (2022). Music therapy undergraduate program. URL: <https://college.berklee.edu/music-therapy/music-therapy> (retrieved at 30.04.2023)
5. Bunt L., Hoskyns S., Swami S. (Eds.). The handbook of music therapy. Routledge. 2013. p. 384.
6. European Music Therapy Confederation. Education and training. URL: <https://emtc-eu.com/training/> (retrieved at 30.04.2023).
7. Fessenden J.W. Autistic Musicality: History, Theory, and Two Case Studies (Doctoral dissertation, State University of New York at Stony Brook), 2020.
8. Kim S. A. Historical and contemporary perspectives on the development of analytical music therapy training. *Nordic Journal of Music Therapy*. 2021. № 30(3). p. 219-237.
9. World Federation of Music Therapy. (n.d.). Education and training. URL: <https://www.wfmt.info/resources> (30.04.2023).